

CRÒNICA

2003

20 DE DESEMBRE

La Bisbal del Penedès. Inauguració de l'exposició "25 sortides a peu pel Penedès"

El Centre Municipal de Cultura de la població va acollir durant les diades nadalenques aquesta exposició itinerant a l'entorn de les rutes excursionistes penedesenques del nostre Institut.

21 DE DESEMBRE

63 sortida a peu pel Penedès: Pels límits de les tres comarques (Alt Penedès, Baix Penedès i Alt Camp), pujada al Clapi Vell i a l'Àliga. Secció d'Excursionisme

Aquesta activitat s'havia programat per al dia 26 d'octubre, però a l'hora d'iniciar l'excursió plovia i a mesura que els integrants sortien dels cotxes ho feien amb el paraigua obert. Es va decidir ajornar la caminada i anar a esmorzar a un bar de Torrelles, poble que a pesar de la pluja celebrava la fira. La decisió de quedar-se sota aixopluc es demostrà que era encertada, car mentre al bar s'estava calentó va caure un bon aiguat i tot el matí continuà plovent.

El 21 de desembre fou l'escollit per tornar-hi. En aquesta ocasió el cel estava tapat, amb alguna ullada de sol, però les prediccions meteorològiques deien que no plouria. Com que pocs socis havien rebut la comunicació de la nova convocatòria i els periòdics no havien notificat la data de la novella sortida, la trobada fou escassa en participació. Només una vintena d'excursionistes d'arreu del Penedès es van presentar a les Dous en el mateix moment que arribava una munió de caçadors que pretenia fer una parada de senglars en el mateix

indret. La Guàrdia Civil féu voluntàriament de mitjancera i, com que la muntanya és de tothom, va permetre que les dues activitats es respectessin mútuament.

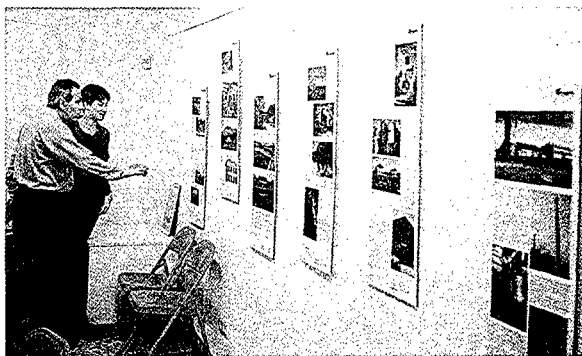
Dalt del Clapi Vell no es va poder esmorzar a causa del fort vent que bufava, però una terrera situada sota l'Àliga serví de recer temporal. Després, la meitat dels excursionistes van desafiar el vent i pujaren a l'Àliga. La resta del recorregut va transcórrer segons el previst i sense cap incidència, i arribarem a l'aparcament a la una en punt del migdia. Amb el càlid acomiadament, tots els presents es van desitjar unes bones festes i un joïós any nou.

Com en altres ocasions, a la secretaria es trobarà el full de l'itinerari efectuat, però amb la data de l'esmentat 28 d'octubre.

22 DE DESEMBRE

Vilobí del Penedès. Inauguració de l'exposició itinerant "Tradició i desenvolupament, artesanía i indústria al Penedès contemporani"

La sala d'exposicions situada a l'edifici de l'Ajuntament va acollir durant les diades nadalenques i fins al 9 de gener aquesta mos-

(Foto 1)

tra itinerant sobre el patrimoni d'arqueologia industrial al nostre Penedès en un acte que va comptar amb l'assistència del regidor del Cultura i altres membres del consistori municipal. (Foto 1).

2004

8 DE GENER

Sant Quintí de Mediona. Inauguració de l'exposició itinerant "25 sortides a peu pel Penedès"

La mostra itinerant sobre l'excursionisme penedesenc va fer estada al Casal d'Avis de la població fins al dia 20 de gener. L'acte inaugural va comptar amb l'assistència del regidor del Cultura de la població i membres de la directiva del Casal d'Avis.

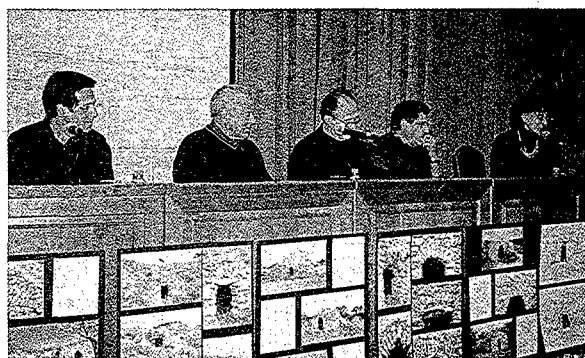
23 DE GENER

Vilafranca del Penedès. Presentació del llibre "Barraques de pedra seca de Sitges i del Garraf"

La historiadora i regidora de l'Ajuntament de Sitges, Àngels Parés, conjuntament amb l'editor de llibres de muntanya Josep Maria Vives Teixidó, van presentar, en un acte organitzat per l'IEP, el llibre *Barraques de pedra seca de Sitges i del Garraf* editat per l'Ajuntament de Sitges i del qual són autors els sitgetans Ramon Artigas, Andreu Camps i Josep Pascual.

En el parlament de presentació, Àngels Parés es va referir a la labor de catalogació com a testimoniatge escrit d'un llegat que un dia potser pot desaparèixer i es va referir igualment al repte de fer propostes als ajuntaments per part de centres d'estudis o excursionistes tot insistint en la necessitat d'un patrimoni, potser poc conegut, que cal catalogar i protegir, com és el cas de les barraques de pedra seca. Per la seva banda, Josep Maria Vives

Teixidó va fer referència al contingut del llibre, un dels pocs que han estat publicats sobre aquesta temàtica, en concret va esmentar el pròleg on August Bernat es refereix al sentiment de la crida de la pedra. Va comentar com la primera part ofereix una visió del món de la pedra seca, es classifiquen els tipus de barraques per la forma i planta, amb dibuixos; a la segona part es considera la barraca tipus del Garraf i es presenta la catalogació de totes les existents, amb la seva situació GPS, classificació i estat de conservació. (Foto 2).

(Foto 2)

El resultat de tot plegat és un llibre amb moltes hores de treball al darrera que es complementa encara amb unes propostes d'itineraris i un mapa. Així es va comentar com es va comprénent que la pedra seca és un patrimoni, tot i que la gent encara no li doni sovint prou importància o perquè confonen patrimoni amb obra de monumentalitat, de forma que ens cal anar cap a la consciència europea de patrimoni petit, fet que ajudaria a consolidar aquestes barraques i a crear-ne itineraris que ens acostessin a elles.

En nom dels tres autors, Ramon Artigas va explicar què és la pedra seca i va intentar respondre a la pregunta de per què a la plana del Penedès, a la zona plana no n'hi ha, en l'opinió dels autors del llibre possiblement perquè no hi ha pedra, amb prou feines en tenen per fer els marges, de manera que les

barraques estarien situades en aquells indrets on la terra era menys bona.

A la cloenda van comentar el seu sistema de treballar, la identificació amb un petit drac i els treballs d'alçat, planta i escala que es recullen en el llibre. A la vegada van comentar que hi ha altres construccions de pedra seca, tot i que l'equip de treball ha fixat la seva atenció únicament en les barraques.

24 DE GENER

Vilafranca del Penedès. Trobada de la Secció Excursionisme

Van assistir a la reunió diversos socis de l'IEP, dos membres del Centre Excursionista del Penedès i un representant de l'excursionisme de l'Arboç. Es va parlar de l'ajornament de la sortida del 26 d'octubre al Clapí vell de Torrelles, car la pluja era molt intensa i calgué deixar-la per a un altre dia, i també es va comentar la poca assistència que es va tenir en tornar-hi el 21 de desembre. Com que l'itinerari i el paisatge es mereixen una major atenció s'ha programat una repetició el dia 4 d'abril, tot esperant que la tercera sigui la definitiva.

Pel que fa a la sortida de primavera, es manté per al dia 18 d'abril "A l'entorn de la Prua" (Sant Sadurní d'Anoia), iniciativa de Josep Piñol. Així mateix, per a l'octubre vinent el consoci Enric Carafi ens té preparada la sortida a la rodalia de Gelida, indret inèdit per als excursionistes de l'IEP.

Es va decidir la data de la propera reunió i es va insistir a recordar als socis que a aquestes trobades és convidat tothom i es poden presentar propostes.

24 DE GENER

Torrelavit. Exposició itinerant "25 sortides a peu pel Penedès"

El Casal de Cultura d'aquest poble penedesenc va ser el marc per presentar la mostra itinerant sobre l'excursionisme de l'Institut per les terres del Penedès. L'exposició va restar oberta fins al 31 de gener.

25 DE GENER

L'Arboç del Penedès. 108 Visita Coneguem el Penedès. Passeig per les antigues capelles del terme

La sortida, organitzada pel grup local Activa't, va permetre realitzar, a peu o en cotxe, una visita a les diverses capelles del municipi. Acompanyats dels estudiosos locals Josep Maria Jané i Samsó i Esteve Cruañes i Oliver, l'expedició es va adreçar primer a l'ermita romànica de Sant Antoni Abat de la Llacuneta, construcció possiblement dels segles XVII o XVIII de planta rectangular, d'una sola nau i sense absis. (Foto 3).

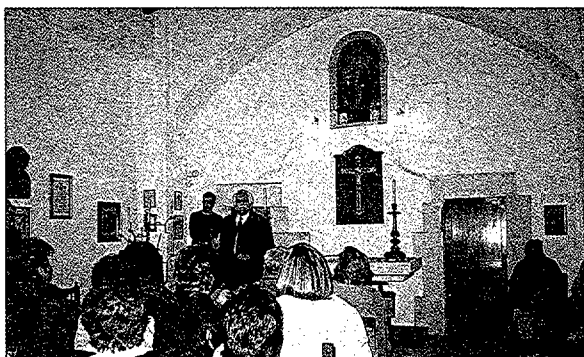

(Foto 3). Capella de Sant Antoni Abat de la Llacuneta.
(Foto: Josep Pinyol)

Tot seguit la visita es va adreçar al castell del Papiol i la capella de Sant Ponç, construcció de base oblonga, amb els extrems arrodonits, molt probablement del segle X o XI, amb campanar de cadireta de dos ulls. (Fotos 4 i 5).

(Foto 4)

(Foto 5). Capella de Sant Ponç. L'Arboç. (Foto: Josep Pinyol)

De tornada a l'Arboç es va visitar la capella del nou hospital de Sant Antoni Abat, edifici modernista que és gairebé a punt de complir el segle de vida. El matí d'art es va cloure a l'església parroquial de Sant Julià per tal de poder contemplar la capella dels Dolors i les pintures francogòtiques datades del segle XIV que allí es conserven.

31 DE GENER

Santa Oliva. Trobada del Grup d'Estudis Toponímics

Aquest dissabte es va celebrar a la casa del metge, a l'antiquíssima població de Santa Oliva, la trobada trimestral del grup de Toponímia. Hi van concórrer consocis de Vilafranca, Vilanova i la Geltrú, la Granada, Oleseta, Albinyana, Santa Oliva i Sitges, donades siguin per desordre alfabètic. En esperit hi havia també els estudiosos dels veïns pobles de

la Bisbal i Calafell i de la vila del Vendrell, que anys ha feia olor de garrofa i vi novell.

Després d'un intercanvi general de notícies es féu el comentari dels plànols del Penedès editats per l'autoritat governativa competent, i l'amic Vicenç Carbonell va donar a conèixer un *Índex toponímic* molt complet de topònims de la comarca que ha elaborat pacientment.

Es féu saber la publicació, l'any 1998 per l'editorial Planeta, d'un volum de més de 600 pàgines confegit per l'incansable investigador Josep M. Albaiges titulat *Enciclopedia de los topónimos españoles*.

Es troba en molt avançat estat de gestació el recull de topònims del terme d'Olivella i es belluguen, però amb crosses, els d'altres indrets com són els de Santa Oliva, la Bisbal, el Vendrell i Olesa de Bonesvalls. Encoratgem els seus autors que no s'entretinguin, que la processó és molt llarga i el ciri és molt curt.

2 DE FEBRER

Vilobí del Penedès. Inauguració de l'exposició itinerant "25 sortides a peu pel Penedès"

A la sala d'exposicions de l'Ajuntament i amb l'assistència de l'alcalde i el regidor de Cultura es va inaugurar l'estada d'aquesta exposició itinerant que va restar oberta fins al 15 de febrer.

8 DE FEBRER

Espiells, Sant Sadurní d'Anoia. Assemblea General de l'Institut d'Estudis Penedesencs
109 Visita Coneguem el Penedès. L'Escola d'Enologia i l'ermita d'Espiells

Es va iniciar l'assemblea amb unes paraules de salutació de la directora de l'Escola

d'Enologia Mercè Rossell i Domènech, qui va explicar les principals característiques dels estudis que allí s'imparteixen. Tot seguit s'obrí l'assemblea general ordinària que va procedir a l'aprovació de l'acta de l'anterior assemblea, estat de comptes i pressupost per a l'any 2004, així com un augment de quotes i una derrama extraordinària.

En el seu informe el president va remarcar el caire de normalitat del curs 2003 després de l'any del 25 aniversari, amb un estat econòmic pràcticament sanejat i una colla d'iniciatives que han tirat endavant. Va recordar també el suport que l'entitat rep d'institucions públiques com els ajuntaments, les diputacions i els consells comarcals, però també d'institucions com Caixa Penedès o el Museu de Vilafranca.

Va voler incidir igualment en el fet que han estat les seccions les que, amb renovada vitalitat, han posat sobre la taula de la junta les propostes més significatives que cal remarcar aquest any: la secció de literatura que ha donat empenta renovada a la Nit de Sant Jordi, Premis Literaris Penedesencs, i va organitzar una ben interessant Primera Trobada d'Escriptors Penedesencs que esperen poder repetir enguany. La secció d'Història que ha preparat la convocatòria del III Seminari d'Història del Penedès, la de Filatèlia i Numismàtica va presentar la magnífica exposició d'Història Postal del Penedès i n'està preparant altres. La secció de Toponímia amb un nou volum de la *Toponímia penedesenca* dedicat al terme d'Olivella que veurà la llum en els propers mesos, així com la recent creació de la Secció de Natura, que programà una primera activitat al mes de març, i especialment la secció d'Excursionisme, que ha estat la protagonista d'aquest any amb l'exposició i el llibre de les *25 sortides a peu pel Penedès*.

El president es va referir igualment al fet que l'Institut ha estat considerat com un dels punts de referència cultural de casa nos-

tra, i així han estat convidats a participar en entitats com l'Associació de la Marca Penedès, l'Organisme Autònom Torras i Bages, el consell d'entitats vilanovines, a organitzar els cursos de català del nivell D a Vilanova, i a ser presents a la Junta Directiva de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana, de la qual des del passat mes de desembre ocupa la secretaria de la junta directiva, en la persona de la senyora Pilar Tarrada, entitat a través de la qual l'IEP participa en la Fundació Ramon Muntaner de Centres d'Estudis de Parla Catalana.

Finalment, va esmentar projectes, convocatòries, llibres, noves iniciatives i millores en l'àmbit bibliogràfic, en bona part ja consultable al web de l'Institut. Va cloure les seves paraules amb un toc d'atenció sobre el tema de la divisió territorial que en els propers mesos ha de ser font i base de debat i de treball i ha de servir per recuperar la unitat de totes les terres penedesenques.

En el capítol de precis i preguntes la junta directiva va voler fer avinent a l'assemblea que a principis dels anys vuitanta la junta directiva de l'Institut va acordar lliurar una de les primeres medalles d'honor de l'entitat al senyor Josep Parera i Ripoll, persona que era mereixedora d'aquest reconeixement per tot el que ha fet per l'Institut des d'abans de la seva mateixa fundació. Llavors, però, per circumstàncies purament accidentals i que no són atribuïbles ni a la junta directiva d'aquells moments ni a la persona homenatjada, aquesta medalla no li va ser lliurada. A més, el coneixement d'aquestes circumstàncies ha vingut a coincidir amb el comiat del senyor Parera de la presidència de Caixa Penedès.

Joan Solé i Bordes, com a president de l'IEP, va dir textualment:

"Certament, en podrien dir moltes coses del senyor Parera, del seu pas pel Museu de

Vilafranca, de la seva labor en l'Institut d'Estudis Penedesencs, i de la seva llarga i profitosa etapa al capdavant de la presidència de la Caixa Penedès i la seva fundació. No és ara l'hora ni el lloc.

"Voldria remarcar, però, que en alguna oportunitat, tot parlant amb goig d'aspectes del Penedès, he pogut coincidir amb el senyor Parera en la valoració del sentit d'orfenesa de la seva generació, com a resultat del trencament derivat de la Guerra Civil. Aquella generació de postguerra, de la qual Parera forma part, es va trobar òrfena de bona part dels referents culturals, cívics i de catalanitat que li havien de pertànyer de manera natural, per relleu generacional. Tan sols alguns dels que havien de ser els seus mestres eren encara al país, a l'abast; els altres havien acceptat el camí de l'exili o havien estat víctimes del mateix dramatisme dels esdeveniments bèl·lics.

"Tot i aquesta manca de referents i les condicions impossibles o adverses dels temps de postguerra, persones com Josep Parera —i penso també en altres penedesencs emèrits, alguns aquí presents, o, per exemple, en Teresa Basora, la nostra primera presidenta— van saber treballar pel país en la mesura de les possibilitats de cada moment i van aconseguir servir i transmetre a les noves generacions aquests referents de cultura i d'identitat que abans comentàvem. Van fer, en definitiva, una labor callada i minuciosa, d'acord amb cada moment, que a Vilafranca va esdevenir possible en el Museu durant els llargs anys de travessa del desert, i que va florir d'una manera que a primera vista podia semblar espontània en tombar la segona meitat dels anys setanta, en el que podríem dir la recuperació de l'esperit del 1926, de la I Exposició d'Art del Penedès.

"Vaig tenir la sort —i ho dic tan sols amb caire d'agraïment— de ser convidat pel senyor Josep Parera i Ripoll, al capdavant lla-

vors del Museu de Vilafranca i d'una colla de penedesencs notables, a participar —en la mesura de les meves pobres possibilitats, gairebé sols com a observador— des del primer moment en aquesta represa tan llargament esperada. Vaig poder entendre llavors que —emprant un símil financer prou escaient aquí— aquell patrimoni dels homes de la generació del doctor Estalella havia estat administrat amb estalvi i especial cura en els temps difícils i ara era a punt de tornar a donar bons rendits.

"És així que, amb voluntat d'esmenar una mancança, l'assemblea vulgui revalidar la concessió de la medalla d'honor de l'Institut d'Estudis Penedesencs als senyor Josep Parera i Ripoll en reconeixement al seu llarg i constant suport a les activitats de la nostra entitat. Senyor Parera, moltes gràcies".

En lliurar-li la medalla i el diploma corresponent Josep Parera va contestar amb unes paraules igualment sentides de reconegut agraïment per aquesta distinció. (Foto 6).

(Foto 6)

En cloure's l'assemblea els assistents van realitzar, acompanyats de la directora del centre, una completa visita a les instal·lacions de l'escola i van ser obsequiats amb un dels vins que els alumnes allí elaboren amb els raïms de la collita que es realitza a les vinyes d'experimentació de molt diverses varietats, que envolten el centre d'ensenyament. Finalment, es van traslladar fins a la preciosa esglé-

sia romànica de Sant Benet d'Espiells, veïna de l'escola, que va ser comentada amb detall pel consoci i estudiós Salvador Llorac i Santis.

15 DE FEBRER

Sant Quintí de Mediona. 110 Visita Coneguem el Penedès. Cicle: Coneguem els Castells del Penedès. V.- El Castell de Mediona.

La visita es va iniciar al Parc d'Oci i Natura Les Deus de Sant Quintí, on vam ser rebuts pel regidor de Cultura de la població. Sant Quintí de Mediona es destaca per la seva abundància d'aigua, i en el seu terme es localitzen aproximadament una quarantena de fonts. En aquest parc és un paratge ideal per al lleure i la cultura, i hi trobem les Fonts i les Grutes de les Deus. En les Grutes podem observar l'efecte erosiú de l'aigua a les roques i la formació al llarg dels anys de les curioses estalactites i estalagmites. Es van visitar les grutes per grups. En acabar es van dirigir al poble per gaudir d'un passeig pels carrers de Sant Quintí. Tot seguit es va anar al Castell de Mediona, on en Ramon i la Consol el van ensenyar i van explicar part de la seva història.

17 DE FEBRER

Banyeres del Penedès. Inauguració de l'exposició itinerant "25 sortides a peu pel Penedès"

El Centre Cívic de la població va acollir aquesta exposició itinerant a l'entorn de les rutes de la secció d'Excursionisme de l'IEP que va restar oberta fins al dia 29 de febrer.

6 DE MARÇ

Vilafranca del Penedès. Trobada de la Secció d'Història

A la secretaria de l'Institut d'Estudis Penedesencs es va celebrar una nova trobada

dedicada especialment a concretar aspectes del III Seminari d'Història del Penedès.

7 DE MARÇ

Tarragona. 31 Visita del Grup de Turisme Cultural. "Tarraco, els seus monuments romans"

La primera aturada va ser a l'autopista per poder gaudir l'aqüeducte tarraconense de "les Ferreres" s. I dC. A la ciutat de Tarragona es va visitar el passeig arqueològic, al voltant de la muralla que rodeja el nucli històric; el Museu Nacional d'Arqueologia de Tarragona -MNAT- i el seu magnífic audiovisual; el pretori i el circ romà i l'amfiteatre. Després de dinar d'acord amb les menses romanes es va donar un volt pels carrers del nucli històric, on es van poder veure algunes restes arqueològiques. La visita es va cloure amb una anada a la pedrera del Mèdol i al monument funerari de la Torre dels Escipions. Tots els assistents van rebre un complet dossier sobre el que es va anar a visitar.

9 DE MARÇ

Calafell. Inauguració de l'exposició itinerant "25 sortides a peu pel Penedès"

La sala d'exposicions de les dependències municipals de la platja va acollir aquesta exposició itinerant sobre l'excursionisme penedesenc que va restar oberta fins al 21 de març.

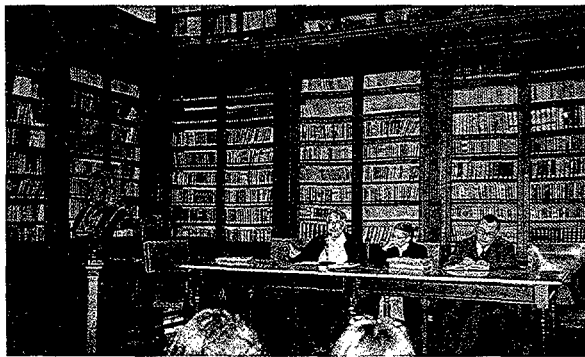
13 DE MARÇ

Vilanova i la Geltrú. Presentació del número 6 de la revista "Del Penedès"

Per la seva significació de símbol literari, la sala de lectura de la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, a l'històric edifici de l'avinguda de Víctor Balaguer, va ser l'indret triat

per a la presentació del número 6 de la revista de l'IEP, en la seva totalitat dedicat a les ponències de la I Trobada d'Escriptors Penedesencs celebrada al mes de juny del 2003 a Vilafranca del Penedès. Primerament, la directora de la Biblioteca-Museu, Montserrat Comas, va comentar la gènesi de la biblioteca sobre la particular de Víctor Balaguer i la labor de Joan Oliva i Milà, qui va viatjar per Europa i va conèixer les biblioteques nacionals, fins i tot publicant un treball de biblioteconomia. La voluntat és que a la biblioteca fossin representats tots els àmbits del saber, en un edifici singular i un entorn igualment singular.

Tot seguit, l'escriptor vilanoví Oriol Pi de Cabanyes va presentar aquest número de la revista corresponent a l'estiu i tardor del 2003. A la vista dels esdeveniments històrics del moment, va iniciar les seves paraules indicant que en els dies de la ignorància calia mantenir la labor al temple del saber. També va recordar els deu anys de la mort d'Armand Cardona Torrandell i els propers cinquanta del traspàs d'Eugeni d'Ors. Va recordar aquella primera trobada que ara es podia resseguir a les pàgines de la publicació, així com l'ambició cultural de Víctor Balaguer que pensava ja en una mena d'Institut d'Estudis Catalans. *(Foto 7).*

(Foto 7)

13 DE MARÇ

Vilafranca del Penedès. Exposició Filatèlica "Segells plurals"

La Secció de Filatèlia de l'IEP amb col·laboració amb el Centre de Normalització Lingüística Alt Penedès-Garraf i el Servei de Cultura de l'Ajuntament de Vilafranca va organitzar una exposició filatèlica amb la temàtica "Segells plurals" a la vilafranquina capella de Sant Joan que va restar oberta fins al 21 de març.

19 DE MARÇ

Vilafranca del Penedès. Conferència sobre multilingüisme

Joan Moles, portaveu d'Organització pel Multilingüisme, va pronunciar una conferència sobre aquest tema a l'Estat amb les seves quatre llengües oficials, així com la necessitat de la seva promoció a través dels segells de correus. En la seva conferència es va referir als exemples que estaven exposats a la mateixa capella de Sant Joan, al respecte a les diverses llengües que hi ha a molts estats, i va proposar iniciatives per tal d'intentar promoure el plurilingüisme, fins i tot si és possible amb canvis a la Constitució.

21 DE MARÇ

Molí del Foix i Parc del Foix. Primera sortida de natura

La Secció de Natura recentment constituïda en el nostre Institut va organitzar una sortida que, en un esplèndid diumenge al matí, es va iniciar al Molí del Foix, Centre d'Interpretació Històrica i Natural, situat en un antic molí fariner medieval dels Monjos, un equipament municipal dedicat a la sensibilització i conscienciació ambiental. Allí es va realitzar una visita guiada al jardí botànic per tal de conèixer les propietats i curiositats de les plantes autòctones dels nostres boscos.

Tot seguit, es va anar a Castellet per tal de fer la descoberta del parc del Foix, un espai natural protegit de gran interès paisatgístic i natural, així es va anar fins a un aguait per observar aus, en especial es van poder veure alguns dels ocells que hivernen al pantà, com és el cas de l'ànec coll verd, el berrat pescaire o el corb marí. La visita va finalitzar al centre de gestió i informació del parc del Foix, espai que acull una petita exposició sobre aquest espai protegit.

22 DE MARÇ

Les Roquetes. Sant Pere de Ribes. Inauguració de l'exposició itinerant «25 sortides a peu pel Penedès»

Al Centre Cívic l'Espai, al parc Pompeu Fabra, es va inaugurar aquesta exposició itinerant sobre els camins de l'excursionisme penedesenc, la qual va restar oberta fins al 3 d'abril.